



## Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

3 април 2014 година \*

„Преюдициално запитване — Околна среда — Опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна — Директива 92/43/ЕИО — Територии от значение за Общността — Преразглеждане на статута на такава територия в случай на замърсяване или на влошаване на състоянието на околната среда — Национално законодателство, което не предвижда възможност заинтересованите лица да поискат такова преразглеждане — Предоставяне на компетентните национални органи на дискреционно правомощие служебно да открият процедура за преразглеждане на посочения статут“

По дело C-301/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Consiglio di Stato (Италия) с акт от 29 май 2012 г., постъпил в Съда на 20 юни 2012 г., в рамките на производство по дело

**Cascina Tre Pini Ss**

срещу

**Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,**

**Regione Lombardia,**

**Presidenza del Consiglio dei Ministri,**

**Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino,**

**Comune di Somma Lombardo,**

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състав, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis (докладчик), J.-C. Bonichot и Ал. Арабаджиев, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Impellizzeri, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 май 2013 г.,

\* Език на производството: италиански.

като има предвид становищата, представени:

- за Cascina Tre Pini Ss, от E. Cicigoi, avvocatessa,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от A. De Stefano, avvocato dello Stato,
- за чешкото правителство, от M. Smolek и D. Hadroušek, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от F. Moro и L. Banciella, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 20 юни 2013 г.,

постанови настоящото

### Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 9 и 11 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 2, том 14, стр. 57), изменена с Акта относно условията на присъединяването на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката република и промените в учредителните договори на Европейския съюз (ОВ L 236, 2003 г., стр. 33, наричана по-нататък „Директива 92/43“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Cascina Tre Pini Ss (наричано по-нататък „Cascina“), учредено по италианското право дружество, от една страна, и Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare (Министерство на околната среда и на опазването на територията и морето, наричано по-нататък „Ministero“), Regione Lombardia (Регион Ломбардия), Presidenza del Consiglio dei Ministri (службата, която подпомага дейността на министър-председателя), Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino (сдружение на парка в Ломбардия, долина Тичино) и Comune di Somma Lombardo (община Сома Ломбардо), от друга, във връзка с процедурата за преразглеждане на статута на територия от значение за Общността (наричана по-нататък „ТЗО“) на територия, която включва парцел, собственост на Cascina.

### Правна уредба

#### *Правото на Съюза*

- 3 Член 2 от Директива 92/43, в който се определят нейните цели, предвижда:
  - „1. Настоящата директива има за цел да допринесе за осигуряване биологичното разнообразие чрез запазване на естествените местообитания, както и на дивата фауна и флора върху европейската територия на държавите членки, за които е валиден Договорът [за ЕО].
  2. Мерките, взети в изпълнение на настоящата директива, имат за цел да запазят или възстановят благоприятното състояние на запазване на естествените местообитания и видовете диви животни и растения от интерес за Общността.

3. Мерките, взети в изпълнение на настоящата директива, вземат под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености“.

4 Съгласно член 3 от тази директива, който предвижда създаването на мрежата „Натура 2000“:

„1. Изгражда се единна европейска екологична мрежа на специалните защитени зони [по-нататък „СЗЗ“], наречена „Натура 2000“. Тази мрежа, състояща се от територии, обхващащи естествените местообитания от приложение I, както и местообитанията на видовете от приложение II, дава възможност за запазването или където е подходящо, възстановяването на благоприятно състояние на запазване на тези типове естествени местообитания и местообитанията на видовете в техния естествен район на разпространение.

Мрежата „Натура 2000“ обхваща също така специални защитени зони, класифицирани от държавите членки в изпълнение на Директива 79/409/ЕИО [на Съвета от 2 април 1979 година относно опазването на дивите птици (ОВ L 103, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 77)].

2. Всяка държава членка дава своя принос за изграждането на „Натура 2000“ в съответствие с намиращите се на нейната територия типове естествени местообитания и местообитания на видовете, посочени в параграф 1. За тази цел всяка държава членка определя в съответствие с параграф 4 териториите за [СЗЗ], като взема предвид посочените в параграф 1 цели.

3. Когато сметат за необходимо, държавите членки ще се стараят да подобряват екологичните връзки на „Натура 2000“ чрез запазването и евентуално създаването на посочените в член 10 елементи на ландшафта, които са от решаващо значение за дивата флора и фауна“.

5 Член 4 от Директива 92/43 урежда по-подробно процедурата за изготвяне на списъка на ТЗО, както следва:

„1. Въз основа на критериите, установени в приложение III (етап 1), и съответната научна информация всяка държава членка представя списък на териториите, като посочва намиращите се в тях типове естествени местообитания от приложение I и местни видове от приложение II, които обитават тези територии. [...] Където е подходящо, държавите членки предлагат и евентуалното осъвременяване на този списък в светлината на резултатите от надзора, посочен в член 11.

В срок от 3 години след нотифицирането на настоящата директива този списък се изпраща на Комисията заедно с информация за отделните територии. [...]

2. Въз основа на установените в приложение III (етап 2) критерии и в рамките на пет от посочените в член 1, буква в), iii) биогеографски региони, както и в цялата територия, посочена в член 2, параграф 1, Комисията в съгласие с държавите членки съставя от списъците на държавите членки проектосписък на [ТЗО], в който се идентифицират територии с един или повече типове приоритетни естествени местообитания или с един или повече природни видове.

[...]

Списъкът на териториите, избрани като [ТЗО], в който се идентифицират териториите с един или повече типове приоритетни естествени местообитания или с един или повече приоритетни видове, се приема от Комисията съгласно процедурата, установена в член 21.

3. Списъкът, посочен в параграф 2, се изготвя в срок шест години след публикуването на настоящата директива.

4. Ако дадена територия е приета като [ТЗО] съгласно процедурата на параграф 2, съответната държава членка я определя за [СЗЗ] във възможно най-кратък срок, но не по-късно от шест години, като установява приоритетите според важността на тези територии за опазване или възстановяване в благоприятно консервационно състояние на тип естествено местообитание от приложение I или на вид от приложение II и за кохерентността на мрежата „Натура 2000“ и в светлината на застрашеността на тези територии от увреждане или унищожаване.

5. След включване на дадена територия в списъка, посочен в параграф 2, трета алинея, тя подлежи на разпоредбите на член 6, параграфи 2, 3 и 4“.

6 Член 6 от въпросната директива, който се прилага спрямо СЗЗ, предвижда в параграфи 2—4:

„2. Държавите членки вземат подходящи мерки за предотвратяване в [СЗЗ] на влошаването на състоянието на естествените местообитания [и на местообитанията] на видовете, както и обезпокояване на видовете, за които са определени [зоните], доколкото това обезпокояване може да има значително въздействие с оглед на целите на настоящата директива.

3. Планове или проекти, които не са непосредствено свързани с управлението на територията или не са необходими за него, но които поотделно или във взаимодействие с други планове и проекти могат да окажат значително влияние, се подлагат на [подходяща] проверка, за да се оцени въздействието им върху територията от гледна точка на целите на съхраняването на тази територия. При съблюдаване на резултатите от [проверката на] въздействието върху територията и при спазване на разпоредбите на параграф 4 компетентните национални органи одобряват плана или проекта само след като установят, че той няма да има отрицателно [въздействие върху интегритета на] съответната територия и ако е подходящо, след като са получили мнението на обществеността.

4. Ако даден план или проект трябва да бъде осъществен въпреки негативната оценка [от проверката] на въздействието върху територията поради наложителни причини от по-важен обществен интерес, включително и такива от социален или икономически характер, и поради липсата на алтернативно решение, държавата членка предприема всички необходими компенсаторни мерки, за да осигури цялостната кохерентност на „Натура 2000“. Държавата членка информира Комисията за приетите от нея компенсаторни мерки.

[...]“.

7 Член 9 от същата директива гласи:

„Комисията обсъжда периодично в съответствие с процедурата съгласно член 21 приноса на „Натура 2000“ за постигане на целите, посочени в членове 2 и 3. В този контекст може да бъде разглеждано декласифицирането на [СЗЗ] в случаите, в които основание за това дава природното развитие, отбелязано като резултат от наблюдението, предвидено в член 11“.

8 Член 11 от Директива 92/43 предвижда:

„Държавите членки осъществяват наблюдение на нивото на запазване на посочените в член 2 естествени местообитания и видове, при което особено внимание се отделя на приоритетните естествени местообитания и приоритетните видове“.

*Италианското право*

- 9 Член 1 от Декрет № 357 на президента на Републиката за транспониране на Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (decreto del Presidente della Repubblica n. 357 — Regolamento recante attuazione della direttiva 92/43/CEE relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali, nonché della flora e della fauna selvatiche) от 8 септември 1997 г. (редовна притурка към GURI № 248 от 23 октомври 1997 г.), в приложимата му към спора по главното производство редакция (наричан по-нататък „ДПР № 357/97“), определя приложното поле на ДПР № 357/97 по следния начин:

„1. Настоящият декрет урежда процедурите за приемане на мерките, предвидени в Директива [92/43], за опазване на естествените и полуестествените местообитания и на дивата флора и фауна, за да се съхрани биологичното разнообразие чрез опазването на естествените местообитания, посочени в приложение А, както и на видовете растения и животни, споменати в приложения В, D и E от този декрет.

2. Целта на процедурите, уредени с този декрет, е да запазят или възстановят благоприятното състояние на запазване на естествените местообитания и видовете диви животни и растения от интерес за Общността.

3. Процедурите, уредени с този декрет, вземат под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености.

[...]“.

- 10 Член 3 от ДПР № 357/97 гласи:

„1. Регионите и автономните провинции Тренто и Болцано изготвят списък на териториите, където са типове местообитания, посочени в приложение А, и местообитанията на видовете, изброени в приложение В; те предоставят този списък на Министерството на околната среда и на опазването на територията, което трябва да изпрати на Комисията [...] списъка на предложените [ТЗО] [...] с оглед създаването на единната европейска екологична мрежа на [СЗЗ], наречена „Натура 2000“.

2. С декрет Министерството на околната среда и на опазването на територията определя, със съгласието на всеки съответен регион, териториите по алинея 1, т.е. [СЗЗ], в срок не по-късно от шест години, считано от момента, в който Комисията изготви списъка на териториите.

[...]

4 bis. За да се гарантира функционалното транспониране на Директива [92/43] и осъвременяването на данните, включително що се отнася до измененията на приложенията, предвидени в член 19 от Директивата, регионите и автономните провинции Тренто и Болцано, въз основа на наблюдението, посочено в член 7, извършват периодична проверка дали с избраните територии могат да бъдат постигнати целите на Директивата. Вследствие на тази проверка те могат да предложат на Министерството на околната среда и на опазването на територията да се актуализират списъкът на тези територии, границите им и съдържанието на съответната информационна карта. Министърът на околната среда и на опазването на територията изпраща това предложение на [...] [К]омисия[та] с оглед на обсъждането, предвидено в член 9 от посочената директива“.

11 Член 7 от ДПР № 357/97, отнасящ се до процедурата по наблюдение, гласи:

„1. След като се консултира с Министерството на земеделската и горската политика и с Националния институт за дивата фауна, в рамките на техните правомощия, както и с Постоянната конференция за отношенията между държавата, регионите и автономните провинции Тренто и Болцано, Министерството на околната среда и на опазването на територията определя с декрет насоките за наблюдение, вземането на проби и изключенията, свързани животинските и растителните видове, защитени съгласно настоящия декрет.

2. Въз основа на посочените в предходната алинея насоки регионите и автономните провинции Тренто и Болцано приемат мерките, с които трябва да се осигури съхранението и наблюдението на нивото на запазване на видовете и местообитанията от интерес за Общността, като особено внимание се отделя на считаните за приоритетни видове и местообитания, като се уведомяват министерствата, посочени в параграф 1“.

### **Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси**

- 12 Cascina е собственик на парцел, който е включен в територията Бругиера дел Досо и се намира в Comune di Somma Lombardo, в близост до летище Милано Малпенса, Ломбардия. През 2002 г. тази територия е включена в природния парк на долината Тичино, създаден със закон на Regione Lombardia.
- 13 С решение на Giunta regionale (регионалният изпълнителен орган) на Regione Lombardia от 8 август 2003 г. тази територия е добавена, на основание член 3 от ДПР № 357/97, към списъка на териториите, които са предложени за ТЗО. Впоследствие с Решение 2004/798/ЕО на Комисията от 7 декември 2004 година за приемане съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета на списъка с обекти от значение за Общността за Континенталния биогеографски регион (ОВ L 382, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 12, стр. 99), същата територия е включена в списъка на ТЗО. Територията Бругиера дел Досо е класифицирана като ТЗО и с декрет на Ministero от 25 март 2005 г.
- 14 Междувременно летище Милано Малпенса е разширено, в съответствие с плана за развитие на зона Малпенса, одобрен със закон на Regione Lombardia от 1999 г. Cascina смята, че съгласно този план зоните в Comune di Somma Lombardo са предвидени за търговски и промишлени обекти. Според Cascina с течение на времето увеличаващият се въздушен трафик на това летище е влошил екологичното състояние на територията Бругиера дел Досо.
- 15 Считайки, че екологичното качество на територията Бругиера дел Досо е застрашено, през 2005 г. Cascina моли Consorzio Parco Lombardo Valle del Ticino — субектът, който управлява тази територия, да вземе необходимите мерки, за да се предотврати влошаването на екологичното ѝ състояние.
- 16 След като не получава отговор, през 2006 г. Cascina подава до Ministero молба-покана, основана на член 9 от Директива 92/43 и на член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97, за ново определяне на границите или за декласифициране на посочената територия от списъка на ТЗО, понеже според Cascina условията от фактическа и от правна страна, предвидени от приложимата правна уредба, и по-специално визираните в приложение III от тази директива критерии за избор на териториите, които могат да бъдат определени за ТЗО, вече не са изпълнени. Интересът на Cascina от такова ново определяне на границите или от декласифициране следвал от обстоятелството, че правото на собственост върху неговия парцел, включен в територията Бругиера дел Досо, било накърнено от императивната правна уредба, която урежда ТЗО и от

която зависят всякакви промени, свързани със земята. Императивният ѝ характер бил пречка да се промени предназначението на парцелите, докато такива промени били предвидени в плана за развитие на зона Малпенса.

- 17 С решение от 2 май 2006 г. Ministero постановява, че няма компетентност, и препраща Cascina към Regione Lombardia, като изтъква, че съгласно член 3 от ДПР № 357/97 регионите са тези, които определят съответните територии и му предоставят техния списък. Ето защо Cascina подава искане в същия смисъл и пред Regione Lombardia, който го отхвърля с решение от 26 юли 2006 г. със съображението, че това искане „може да бъде взето предвид само ако [Ministero] поиска от Регионите да образуват производството, предвидено в член 3, алинея 4 bis от [ДПР № 357/97]“.
- 18 След отказа на администрацията да се произнесе по искането му Cascina обжалва пред Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Регионален административен съд, Ломбардия), като първа инстанция, посочените две решения, като се позовава на бездействието на Ministero и на Regione Lombardia. В жалбата си освен това Cascina иска обезщетение за вреди.
- 19 С решение от 15 декември 2009 г. тази юрисдикция отхвърля изцяло жалбата. В решението си тя отбелязва, че член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97 предоставя на регионите право на инициатива и на отправяне на предложения за определянето на ТЗО, така че Ministero изобщо не можело да бъде упрекнуто в бездействие. Освен това същата юрисдикция тълкува решението на Regione Lombardia не като отказ за действие, а като израз на намерението територията Бругиера дел Досо да бъде запазена в списъка на ТЗО независимо от замърсяването, поради което искането да бъде установено неправомерно бездействие на този регион според нея също не може да бъде уважено.
- 20 Cascina подава въззивна жалба срещу това решение пред Consiglio di Stato (Държавният съвет). Cascina по-специално оспорва тълкуването в същото решение на член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97 и поддържа, че въпросната разпоредба, разглеждана в светлината на Директива 92/43, води до заключението, че не само регионите, но и съответната държава има право на инициатива за преразглеждане на списъка на ТЗО — нещо, което правело незаконосъобразен отказа на Ministero да се произнесе по искането му, подадено през 2006 г.
- 21 Consiglio di Stato, който, за да реши спора, трябва да се произнесе по това дали посочените доводи са обосновани, си поставя по-конкретно въпроса дали разпоредбите на цитираната директива предоставят на съответната държава, на същото основание както на регионите, право на инициатива за преразглеждането на този списък, което същата държава може да упражни, ако е необходимо, като замени регионите. Consiglio di Stato също така иска да се установи дали това право може да се упражни не само по инициатива на самия компетентен административен орган, но и по искане на частноправен субект, който е собственик на парцел, част от включена във въпросния списък територия, както и дали държавите членки са длъжни да предприемат действия с оглед на преразглеждането или дори декласифицирането на тази територия, ако се съобразят с дадена промяна в сравнение с първоначалното положение на въпросната територия. Запитващата юрисдикция също така има съмнения във връзка с тълкуването на релевантните в това отношение разпоредби на същата директива.
- 22 При тези обстоятелства Consiglio di Stato решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
  - „1) С оглед на правилното им прилагане, допускат ли членове 9 и [11] от Директива [92/43] национална разпоредба (член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97), която предвижда правомощие за регионите и автономните провинции служебно да предлагат преразглеждането на ТЗО, без обаче да предвижда такова задължение за тях, в случай че

частните собственици на парцели, включени в ТЗО, мотивирано поискат упражняването на това правомощие, поне в случаите, в които тези частноправни субекти твърдят, че екологичното състояние на съответната територия е влошено?

- 2) С оглед на правилното им прилагане, допускат ли членове 9 и [11] от Директива [92/43] национална разпоредба (член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97), която предвижда правомощие за регионите и автономните провинции служебно да предлагат преразглеждането на ТЗО, в резултат на периодична проверка, без да определя конкретната честота на проверката (например на две години, на три години и т.н.) и без да предвижда осигуряването на публичност на периодичната проверка, каквато се изисква от регионите и автономните провинции, която да позволи на заинтересованите лица да представят коментари или предложения?
- 3) С оглед на правилното им прилагане, допускат ли членове 9 и [11] от Директива [92/43] национална разпоредба (член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97), която предвижда, че преразглеждането на ТЗО се извършва по инициатива на регионите и автономните провинции, без да предвижда право на инициатива и на държавата, дори субсидиарно, в случай на бездействие на регионите или автономните провинции?
- 4) С оглед на правилното им прилагане, допускат ли членове 9 и [11] от Директива [92/43] национална разпоредба (член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357 от 1997 г.), която предвижда правомощие за регионите и автономните провинции служебно да предлагат преразглеждането на ТЗО, което правомощие е изцяло дискреционно и не съдържа задължение, дори и в случай че е настъпило — и надлежно е установено — замърсяване или влошаване на състоянието на околната среда?
- 5) Следва ли производството, предвидено от член 9 от Директива [92/43] и уредено от националния законодател в член 3, алинея 4 bis от ДПР № 357/97, да се схваща като производство, което обезателно трябва да приключи с административен акт, или като производство, при което това не е задължително, доколкото по отношение на „производство, което обезателно трябва да приключи с административен акт“ трябва [...] да се разбира производството, при което, „когато са изпълнени необходимите предпоставки, министърът на околната среда и на опазването на територията трябва да изпрати до [...] [К]омисия[та] предложението на региона“, без в това отношение да се обсъжда дали то трябва да се схваща като производство, което може да се образува само служебно или и по искане на някоя от страните?
- 6) Допуска ли [правото на Съюза,] и по-специално Директива [92/43,] законодателство на държава членка, което налага откриването на производството по декласифициране, както и приемането на допълнителни мерки за надзор и опазване, въз основа на сигнал от частноправен субект относно влошаване на състоянието на територията?
- 7) Допуска ли [правото на Съюза,] и по-специално Директива [92/43,] законодателство на държава членка, което налага откриването на производство по декласифициране на територия, включена в мрежа „Натура 2000“, за защита на частни интереси, които са изключително от икономическо естество?
- 8) Допуска ли [правото на Съюза,] и по-специално Директива [92/43,] законодателство на държава членка, което при наличие на инфраструктурни проекти от общ, социален и икономически интерес, признати и от [...] Съюз[а], които могат да увредят естествени местообитания, признати по смисъла на Директивата, предвижда откриването на производство за декласифициране на територията, както и предприемането на компенсаторни мерки за осигуряване на цялостната кохерентност на мрежа „Натура 2000“?



- 9) Допуска ли [правото на Съюза,] и по-специално Директива [92/43,] законодателство на държава членка, което в областта на естествените местообитания признава за относими икономическите интереси на отделните собственици, като им позволява да сезират националния съд с оглед на разпореждане за ново определяне на периметъра на територията?
- 10) Допуска ли [правото на Съюза,] и по-специално Директива [92/43,] законодателство на държава членка, което предвижда декласифициране на територията при наличие на увреждане, причинено от човека, а не с естествен произход?“.

### **По преюдициалните въпроси**

#### *По първия, четвъртия и петия въпрос*

- 23 С първия, четвъртия и петия си въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато са сезирани с искане, което е направено от собственика на парцел, част от територия, включена в списъка на ТЗО, и в което се твърди, че е влошено екологичното състояние на тази територия, компетентните органи на държавите членки са длъжни да предложат на Комисията да я декласифицира.
- 24 Преди да се провери дали тази директива предвижда декласифицирането на територия, включена в списъка на ТЗО, следва да се припомни предвидената от същата директива процедура за включването на дадена територия в този списък. Така съгласно член 4, параграфи 1 и 2 от същата директива включването се извършва с решение на Комисията, по предложение на съответната държава членка. В това отношение член 4, параграф 1 от Директива 92/43 уточнява, че държавите членки предлагат, когато е подходящо, въпросният списък да бъде осъвременен в светлината на резултатите от наблюдението на нивото на запазване на съответните естествени местообитания и видове, което тези държави осъществяват съгласно член 11 от цитираната директива. Член 4, параграф 4 от нея пък задължава държавите членки да определят като СЗЗ всички територии, които се намират в списъка на ТЗО.
- 25 Вярно е, че в цитираната директива няма разпоредба, която да предвижда изрично декласифицирането на територия, включена в списъка на ТЗО, но все пак следва да се отбележи, че член 9 от Директива 92/43 дава възможност на Комисията да обмисли декласифицирането на дадена СЗЗ, когато основание за това дава природното развитие, отбелязано като резултат от наблюдението, което държавите членки осъществяват съгласно член 11 от същата директива. Такова декласифициране задължително предполага декласифицирането на ТЗО, понеже съгласно член 4, параграф 4 от Директива 92/43 държавите членки трябва да определят като СЗЗ всички ТЗО.
- 26 Следователно осъвременяването на списъка на ТЗО, което държавите членки предлагат на Комисията съгласно член 4, параграф 1 от същата директива, може да включва декласифицирането на територия, включена в списъка на ТЗО, което, при липсата на особени разпоредби, трябва да се извърши по същата процедура като тази за включването на територията в споменатия списък.
- 27 В това отношение следва да се отбележи, че съгласно предвидените в член 4, параграф 1 от Директива 92/43 правила относно процедурата за определяне на териториите, които могат да бъдат прогласени за СЗЗ, държавите членки имат известна свобода на преценка, когато правят предложение за съответните територии, но при това същевременно трябва да спазват залегналите в Директивата критерии (вж. по-специално решение Комисия/Ирландия, C-67/99,

EU:C:2001:432, точка 33). Ето защо, когато резултатите от наблюдението, осъществявано от тези държави въз основа на член 11 от цитираната директива, водят до заключението, че тези критерии повече изобщо не могат да бъдат спазени, съгласно член 4, параграф 1 от Директивата въпросните държави обезателно трябва да направят предложение за осъвременяването на списъка на ТЗО, за да може той отново да отговаря на посочените критерии.

- 28 Ето защо, когато включена в списъка на ТЗО територия повече изобщо не може да допринесе за постигането на целите на Директива 92/43 и следователно вече няма основание за тази територия да останат да се прилагат предписанията на същата директива, съответната държава членка е длъжна да предложи на Комисията да декласифицира въпросната територия. Ако не направи такова предложение, тази държава би могло да продължи напразно да използва ресурси за управлението на същата територия, които биха се оказали безполезни за опазването на естествените местообитания и видовете. В допълнение, запазването в рамките на мрежата „Натура 2000“ на територии, които повече изобщо не допринасят за постигането на въпросните цели, не би отговаряло на изискванията за качество на тази мрежа.
- 29 Задължението на държавите членки да предложат на Комисията да декласифицира включена в списъка на ТЗО територия, с която целите на Директива 92/43 повече изобщо не могат да бъдат постигнати, важи с още по-голяма сила в случаите, когато посочената територия включва парцел, притежаван от собственик, който търпи ограничения при упражняването на правото си на собственост, поради това че тя е част от списъка, при положение че вече няма основание за тази територия да останат да се прилагат предписанията на същата директива. Както отбелязва генералният адвокат в точка 39 от заключението си, докато качествата на съответната територия отговарят на изискванията за нейното класифициране, ограниченията на правото на собственост по принцип са оправдани от поставената с Директивата цел за опазване на околната среда (вж. в този смисъл решение Križan и др., C-416/10, EU:C:2013:8, точки 113—115). Ако обаче тези качества бъдат безвъзвратно загубени, запазването на ограниченията за използване на тази територия би могло да доведе до нарушение на правото на собственост.
- 30 Необходимо е обаче да се уточни, че твърдението, направено от собственика на включен в съответната ТЗО парцел, за влошаването на екологичното състояние на тази територия, само по себе си не е достатъчно, за да се пристъпи към осъвременяване на списъка на ТЗО. От основно значение е влошаването да води до това, че посочената територия повече изобщо не може да осигури опазването на естествените местообитания и на дивата флора и фауна или изграждането на мрежата „Натура 2000“, поради което тази територия повече изобщо не може да допринесе за постигането на целите на цитираната директива, визирани в членове 2 и 3 от нея. Видно от член 4, параграфи 1 и 2 от същата директива, именно преследването на целите за опазване и за изграждането на тази мрежа е довело до включването на въпросната територия в този списък.
- 31 Следователно не всяко влошаване на състоянието на територия, включена в списъка на ТЗО, оправдава нейното декласифициране.
- 32 В това отношение трябва да се отбележи, че член 6, параграф 2 от Директива 92/43, към който препраща член 4, параграф 5 от същата директива, изисква от държавите членки да закрилят ТЗО, като вземат подходящи мерки с цел да се предотврати влошаването на състоянието на естествените местообитания и на видовете, които ги обитават. Неизпълнението от държава членка на това задължение за закрила на определена територия не оправдава непременно декласифицирането на тази територия (вж. по аналогия решение Комисия/Ирландия, C-418/04, EU:C:2007:780, точки 83—86). Напротив, тази държава е длъжна да вземе мерките, които са необходими за опазването на въпросната територия.

- 33 В допълнение също така следва да се отбележи, че същественото засягане с план или проект, несъвместим с целите на Директива 92/43 за закрила, на включена в списъка на ТЗО територия ще бъде правомерно, само ако са спазени правилата по член 6, параграфи 3 и 4 от споменатата директива, към която препраща член 4, параграф 5 от нея, и които правила изискват да се направи подходяща проверка на въздействието върху околната среда, както и, ако е необходимо, да се предприемат всички компенсаторни мерки, необходими за нейната закрила.
- 34 Освен това по отношение на плановете или проектите, които към момента на тяхното приемане не попадат в обхвата на член 6, параграфи 3 и 4 от Директива 92/43, Съдът е постановил, че няма как да се изключи възможността — в уредената от националното право процедура за оценка на въздействието върху околната среда на план или проект, който може съществено да засегне интересите от опазване на дадена територия — по аналогия с предвидената от член 6, параграф 4 от тази директива процедура за дерогиране държавата членка да се позове на съображение от обществен интерес и ако залегналите в цитираната норма изисквания по същество са изпълнени, да разреши дейност, която вследствие на това вече няма да е забранена от член 6, параграф 2. За да може обаче да се провери дали предвидените от член 6, параграф 4 от Директива 92/43 изисквания са изпълнени, въздействието на плана или проекта трябва предварително да е било анализирано в съответствие с член 6, параграф 3 от същата директива (вж. решение Комисия/Испания, C-404/09, EU:C:2011:768, точки 156 и 157).
- 35 Ето защо компетентните национални органи са длъжни да предложат декласифицирането на дадена територия само ако, независимо че тези разпоредби са спазени, с тази територия целите на Директива 92/43 повече изобщо не могат да бъдат постигнати, поради което класифицирането ѝ като ТЗО вече не изглежда оправдано.
- 36 С оглед на предходните съображения на първия, четвъртия и петия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато са сезирани с искане, което е направено от собственика на парцел, част от територия, включена в списъка на ТЗО, и в което се твърди, че е влошено екологичното състояние на тази територия, компетентните органи на държавите членки са длъжни да предложат на Комисията да я декласифицира, стига основание на това искане да е обстоятелството, че макар разпоредбите на член 6, параграфи 2—4 от същата директива да са спазени, посочената територия повече изобщо не може да допринесе за опазването на естествените местообитания и на дивата флора и фауна или за изграждането на мрежата „Натура 2000“.

*По втория въпрос*

- 37 С оглед на отговора на първия, четвъртия и петия въпрос, не е необходимо да се отговаря на втория, след като, по-строго погледнато, отговорът му не е необходим за решаването на спора по главното производство.

*По третия въпрос*

- 38 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правомощие да предлагат осъвременяването на списъка на ТЗО имат само териториално-административните единици, но не и — дори субсидиарно, в случай на бездействие от тяхна страна — държавата.

- 39 В това отношение следва да се отбележи, че цитираната директива предвижда задължения за държавите членки, без да посочва каквото и да било разпределение на правомощията по вътрешното право относно изпълнението на тези задължения. Следователно тази директива не уточнява условията за предоставяне по вътрешното право на правомощието да се предлага осъвременяването на списъка на ТЗО.
- 40 След като такова уточнение липсва, е необходимо да се спази предвиденото в член 288, трета алинея ДФЕС правило, съгласно което директивата обвързва по отношение на постигането на даден резултат от държавите членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат. Определянето на компетентните национални органи, на които е възложено да изпълняват задълженията по Директива 92/43, е част от тази свобода на избор.
- 41 В това отношение единственото, което изисква правото на Съюза, е транспонирането във вътрешното право на Директива 92/43, включително що се отнася до споменатото определяне, ефективно да осигурява пълното прилагане на разпоредбите на тази директива по достатъчно ясен и точен начин (в този смисъл вж. по-специално решение Комисия/Австрия, C-507/04, EU:C:2007:427, точка 89).
- 42 Вярно е, че всяка държава членка е свободна да разпределя по свое усмотрение правомощията на вътрешно равнище и да привежда в действие директивите с мерки, взети от регионалните или от местните органи, но тази възможност не я освобождава от задължението да осигури пълното изпълнение на задълженията, които произтичат от въпросната директива.
- 43 Следователно правото на Съюза не изисква правомощието, предоставено на териториално-административните единици с оглед на изпълнението на задължения по цитираната директива, да бъде допълнено със субсидиарно правомощие на държавата. В допълнение, задълженията за държавата членка съгласно същата директива, и по-специално задължението да се предложи осъвременяването на списъка на ТЗО, не означават — от гледна точка на разпределението на правомощията на вътрешно равнище — че държавата е длъжна, ако е необходимо, в случай на бездействие на териториално-административните единици, да действа вместо тях. Правото на Съюза обаче изисква всички мерки, които са взети съгласно условията на националния правен ред, да бъдат достатъчно ефикасни, за да може предписанията на Директива 92/43 да се прилагат правилно (вж. в този смисъл решение Германия/Комисия, C-8/88, EU:C:1990:241, точка 13).
- 44 С оглед на предходните съображения на третия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, съгласно която правомощие да предлагат осъвременяването на списъка на ТЗО имат само териториално-административните единици, но не и — дори субсидиарно, в случай на бездействие от тяхна страна — държавата, доколкото с това предоставяне на правомощия се гарантира, че предписанията на посочената директива се прилагат правилно.

*По въпроси 6—10*

- 45 Следва да се напомни, че в рамките на производството, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените

въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално решение Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, точка 39 и цитираната съдебна практика).

- 46 Презумпцията за релевантност на поставените от националните юрисдикции преюдициални въпроси може да бъде оборена само по изключение, когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси.
- 47 Както самата запитваща юрисдикция посочва в преюдициалното си запитване, в настоящия случай е безспорно, че въпроси 6—10, повдигнати пред нея от Regione Lombardia, са хипотетични. Видно от данните, предоставени от тази юрисдикция, всъщност посочените въпроси се отнасят до национални правни норми, които понастоящем не съществуват в правния ред на Италия.
- 48 Ето защо въпроси 6—10 трябва да бъдат обявени за недопустими.

#### По съдебните разноски

- 49 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) Член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, изменена с Акта относно условията на присъединяването на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката република и промените в учредителните договори на Европейския съюз, трябва да се тълкуват в смисъл, че когато са сезирани с искане, което е направено от собственика на парцел, част от територия, включена в списъка на териториите от значение за Общността, и в което се твърди, че е влошено екологичното състояние на тази територия, компетентните органи на държавите членки са длъжни да предложат на Европейската комисия да я декласифицира, стига основание на това искане да е обстоятелството, че макар разпоредбите на член 6, параграфи 2—4 от същата директива, с измененията, да са спазени, посочената територия повече изобщо не може да допринесе за опазването на естествените местообитания и на дивата флора и фауна или за изграждането на мрежата „Натура 2000“.
- 2) Член 4, параграф 1 и членове 9 и 11 от Директива 92/43, изменена с Акта относно условията на присъединяването на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката република и промените в учредителните договори на Европейския съюз, трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, съгласно която правомощие да предлагат осъвременяването на списъка на териториите от значение за Общността имат само териториално-административните единици, но не и — дори субсидиарно, в случай на

**бездействие от тяхна страна — държавата, доколкото с това предоставяне на правомощия се гарантира, че предписанията на посочената директива се прилагат правилно.**

Подписи